

GRAĐANSKI

Čovjek zvijezda

Piše: Daliborka Uljarević

Sloboda, ljudsko dostojanstvo, građanska hrabrost i politička odgovornost u demokratskim društvima su nerazdvojne. Njihovo odsustvo je mjera naše udaljenosti od Evrope, isto koliko je mjera našeg ličnog zalaganja i borbe za njih znak naše istinske evropske prirode. Rječnikom Evropske komisije cijenimo: napredak je napravljen. Ovog puta zbog cetinjskih gimnazijalaca i gimnazijalki i Gorana Stankovića, već sutra možda i zbog vas...

Čini li vam se da ste 2009. proživjeli kao statisti ili rezervni sporedni glumci u nametnutoj predstavi čiji vam ni scenario nije bio unaprijed dat, već samo vaš dio i objašnjenje da je to ono što vas sleduje? Imate li utisak da smo tako ušli, zajedno sa nikšićkim rudarima, i u 2010?

Ako su vaši odgovori „da“ i ako znate da još u sebi imate one snove u kojima ste zvijezda u sopstvenom životu, onda učinite nešto da to zvjezdano postolje zauzmete iako vaš talenat, senzibilitet, izgled nije po ukusu sveprisutnom reditelju i saradnicima. 2009. je dokazala da zvjezdane mjere ne određuju ti samoproklamovani producenti i reditelji naših stvarnosti.

Cetinjski gimnazijalci i gimnazijalke i Goran Stanković su se, suprotno ukusu malograđanskog pozorišnog establišmenta, pokazali u zvjezdanom sjaju. Udahnuli su i nadu svima da se može, samo kad se stisnu zubi. Oni su evropski kapacitet kojeg ima među nama, samo je potrebno da učinimo ono što zbilja možemo i da ga oslobodimo. Oni su trebali da budu u avionu za Rim, kad su vize ukinute, jer su najbolje evropsko ogledalo Crne Gore iz 2009.

Cetinjski gimnazijalci i gimnazijalke su ovoj iscrpljenoj, bezvoljnoj, tradicionalno građanskom buntu nesklonoj Crnoj Gori održali lekciju iz građanske neposlušnosti koja je plijenila svojom iskrenošću, nevinošću, ljepotom, pameću i vjerom u sebe. U društvu u kojem se sistemski, pa i kroz obrazovni sistem, uništava i pravo na kritički formulirano pitanje, moramo se zapitati kako su se ovi novi klinici desili kad je sve bilo protiv njih? Od čega su sazdane te generacije koje imaju petlju jasno i glasno reći što hoće i trpjeti posljedice kad to nijesu imali od koga vidjeti? Kako su naučili da glavu drže uspravno, da se bore za principe u društvu pognutih pogleda i zgaženih vrijednosti? Zar to nije odličje istinskih zvijezda koje ni kontekst nije mogao potrijeti? I, zato ne dozvoljavam da im se zamjera što su otišli kod Vođe na kanabe po rješenje i što su procijenili da ima demokratije u Crnoj Gori, dajući materijal impotentnim kritičarima da im kuloarski pokušavaju oduzeti zvjezdani oreol. Njima se sve prašta, oni su svoju malu a veliku bitku dobili i pokazali da je demokratija moguća, da ne pada sa neba, da se za nju treba bezrezervno boriti uz spremnost na visoku cijenu. A svoju su pobjedu premnogo platili i to bi moralo probuditi savjest ministra koji je poručivao, u društvu u kojem je znanje alarmantno deficitarna kategorija, da srednjoškolsko obrazovanje nije obavezno, kao i svih koji su problem mogli riješiti a nijesu to uradili odmah. Možda će to biti motiv roditeljima da razmisle pri glasanju smiju li podržati one koji su njihovoj djeci pokušali uskratiti budućnost znanja, prava i dostojanstva.

Goran Stanković, jedan od optuženih policajaca u slučaju torture nad građaninom **Aleksandrom Pejanovićem**, je hrabrim i iskrenim svjedočenjem doprinio rasvjetljavanju slučaja zlostavljanja Pejanovića i razobličavanju nezakonitosti u radu policijskih službenika. Iz dugog prvog susreta, u jednoj skromnoj kući kojoj mnogo nedostaje, ali sve nadoknađuje vidjiva porodična toplina i sklad, pamtim

rečenicu „Ja nijesam heroj iz onih američkih filmova, običan sam čovjek“. No, u uslovima u kojima se našao, herojski je čin odlučiti biti čovjek koji pred svojom savješću nema hrabrosti biti kukavica i koji želi sačuvati čisto ime za svog petogodišnjeg sina. Policajac koji čitav radni vijek gleda one koji su najdevijantniji dio društva, koji radi u strukturi u kojoj se frazom „naređenje odozgo“ suspenduju sva zakonom garantovana prava, u kojoj se štite i cijene oni koji su volonterski ili po neformalnoj instrukciji pratili, prislušivali i pokušavali ucijeniti aktivistu ljudskih prava čime se hvale po podgoričkim lokalima, u kojoj su visoki službenici u prijateljskim vezama sa kriminalcima, gotovo je čudo što je jedan čovjek sačuvao čovjeka u sebi, pokazao ono čojstvo i junaštvo o kojem se mnogo priča ali koje postoji na nivou statističke greške. I istim impotentnim kritičarima ne dozvoljavam da mu zamjeraju što to nije učinio ranije, on je svoju tešku bitku vodio godinu dana i izašao kao pobjednik. Obični čovjek protiv neobično kvarnih ljudi koji zloupotrebljavaju institucije je u svakom filmu heroj čije lične i porodične drame razumijemo, jer uspijeva da dokaže da dobro postoji.

Heroji su incidentna pojava, neki bi rekli i genetska greška. I zato su dragocjeni, a mi smo dužni njihovu hrabrost dalje oploditi i kroz društvenu promjenu koja će kreirati društvo u kojem niko neće rizikovati život da bi dobio mukom zarađenu platu, u kojem neće jedan čovjek biti moćniji od svih zakona i institucija, što je ključna razlika između ove Crne Gore i te Evrope kojoj stremimo a koja traje na snazi svojih institucija. Jeste teško, ali ko je ikada rekao da će biti lako? I, da li je to opravdanje da se živi život pun straha, da se izbjegavaju rizici i da se propušta prava sreća? Što je uopšte vrijednost takvog života? Pa, ljudski je željeti biti zvijezda u sopstvenom životu, živjeti ga na način dostojan čovjeka, onih velikih i malih snova koje imamo i koje moramo čuvati pod udarima kroz koje prolazimo. Čuvajući te snove čuvamo i sebe, ono najbolje što možemo dati, ono što nas čini posebnima, što nas budi i pokreće...

Ova dva javna istupa protiv nepravde, kolektivni i individualni, ukazuju da nije vrijeme za apatiju, da se vrijedi boriti za uvjerenja, za modernu Crnu Goru. I, čudesno je koliko je nekad malo potrebno da biste bili onaj hrabri građanin koji mijenja stvari. Zamislite da ste učinili 10% onog što ste mislili da je ispravno a da vas nije spriječila dilema: zašto bih ja to radio/la, zašto bih se zamjerao/la, ne mogu ja to, ako ćutim dobiću... Zaboravljamo da smo svi, prije svega, odgovorni sebi, svom dobrom snu, svom trenutku u kojem se nećemo sramiti sopstvenog straha i nemoći, i žaliti za nepovratno izgubljenim šansama jer sva lukrativna dobit ne može nadomjestiti te gubitke.

Sloboda, ljudsko dostojanstvo, građanska hrabrost i politička odgovornost u demokratskim društvima su nerazdvojne. Njihovo odsustvo je mjera naše udaljenosti od Evrope, isto koliko je mjera našeg ličnog zalaganja i borbe za njih znak naše istinske evropske prirode. Rječnikom Evropske komisije cijenimo: napredak je napravljen. Ovog puta zbog cetinjskih gimnazijalaca i gimnazijalki i Gorana Stankovića, već sutra možda i zbog vas...

Autorka je izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje (CGO).